

COMISSIÓ DE TREBALL

La pobresa com a evidència de la persistència de les desigualtats socials

Cristina Sánchez Miret

Ara més que mai

7è Congrés de les Dones del Baix Llobregat

Consell Comarcal
del Baix Llobregat

Amb el suport de:

Diputació
Barcelona

Generalitat de Catalunya
Institut Català
de les Dones

Generalitat de Catalunya
Departament d'Igualtat
i Feminisme

Cristina Sánchez Miret

- Doctora en sociologia (UAB) i professora de la Facultat de Ciències Econòmiques i Empresariales de la UdG, del Màster Oficial Interuniversitari en Estudis de Dones, Gènere i Ciutadania i del Postgrau en Polítiques d'Igualtat de Gènere a la Gestió Pública.
- Membre del grup de recerca IGESI Grup de Recerca Interdisciplinari en Gènere i Desigualtats Socials de la Universitat de Girona.
- Especialitzada en la recerca sobre la desigualtat social relacionada amb el gènere, l'edat, la classe social i l'estil de vida i els usos del temps, temes en els que ha col·laborat i col·labora en diversos projectes d'investigació nacionals i internacionals.
- Secretària General de la Universitat de Girona (2022-2025).
- Premi Catalunya de Sociologia Emili Boix i Selva 2023, Institut d'Estudis Catalans (IEC).
- Directora del Departament d'Empresa de la Universitat de Girona (2018-2021).
- Premi Bones Pràctiques de Comunicació No Sexista 2014, Associació de Dones Periodistes de Catalunya.

Introducció

Repensar l'organització social, més enllà del sistema econòmic, ha passat a ser no només necessari sinó urgent per a la sostenibilitat de la nostra societat. La persistència i augment de les desigualtats aboquen a wlectius de població a situacions de precarietat, carències i privacions que no haurien de ser compatibles amb una societat democràtica com la nostra. En canvi, convivim amb la pobresa i es normalitza la seva existència. De fet aquesta no desapareixerà ni deixarà de créixer mentre les oportunitats de benestar no estiguin igualment repartides i a l'abast de totes les ciutadanes i ciutadans del nostre país; també de la nostra comarca. Cal doncs fer una reflexió profunda sobre les característiques de la pobresa i les seves causes per poder fer polítiques amb capacitat real i efectiva de combatre-la a mitjà i llarg termini. ■

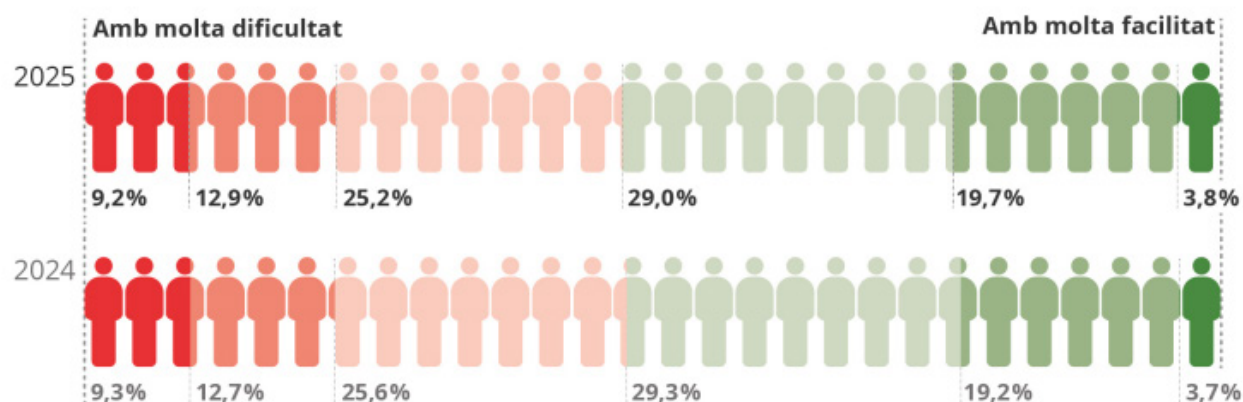
La pobresa a Catalunya: definició i característiques

S'ha de tenir present que el concepte de pobresa és relatiu i que no hi ha una única manera de mesurar la pobresa. La definició de pobresa s'ha establert tradicionalment

a partir de la creació d'un indicador econòmic que estableix una relació entre els que més tenen i els que menys tenen en una societat determinada o, de manera subsidiària, directament establint un llindar del mínim necessari per viure. Per exemple, en aquest darrer cas, en les mesures internacionals, viure amb menys d'un dolar o de cinc dòlars al dia. En la primera mesura, la comparativa i la més habitual en els països europeus, el llindar de pobresa se situava en el 50% de la renda mitjana del conjunt de la població de la societat estudiada. A finals del segle passat, però, es va modificar l'indicador i el punt de tall, a la UE, se situa ara en el 60% de la mediana; i, a més a més, es qualifica la pobresa com a "pobresa severa" quan la disponibilitat de renda està per sota del 40%.

També es pot mesurar la pobresa des de la perspectiva de la privació, i el que es té en compte, en aquest cas, és la no disposició d'una sèrie de béns de consum i condicions de l'habitatge entre d'altres aspectes considerats bàsics, habituals o "normals" en les societats europees; el que darrerament també inclou aspectes de privadesa social. És des d'aquesta perspectiva que es fan servir etiquetes com "pobresa energètica" i també es distingeix entre pobresa modera-

Població segons la dificultat per arribar a fi de mes. Catalunya. 2024-2025

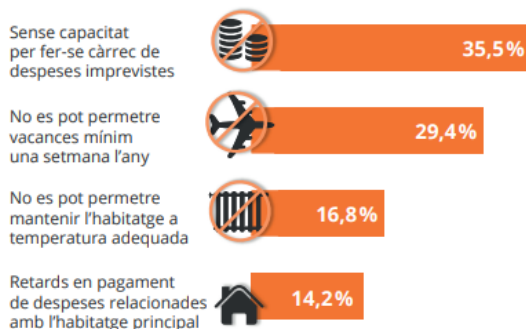
Nota: Recull la percepció dels entrevistats. Aquesta mesura és de naturalesa subjectiva.
Font: Idescat.

da o greu i severa. segons el nombre d'ítems que no es poden assolir.

Totes aquestes mesures de pobresa són vàlides i alhora incompletes, per això actualment la taxa AROPE és l'indicador de referència. Aquest indicador mesura el risc de pobresa i/o exclusió social de manera més complexa, sumant a la dimensió econòmica, quantitativa i qualitativa, de la pobresa alguns aspectes socials. En el cas de Catalunya les darreres xifres de l'Enquesta de condicions de vida situen aquesta taxa en el 24,8%, l'any 2025. En termes monetaris, aquest llindar a Catalunya, en el cas de llars amb un únic adult és de 13.862 euros any i en el cas d'una llar de dos adults i dos infants de 29.109 euros any. En relació a Espanya i Europa, Catalunya és al mig: la taxa espanyola és del 25,7% i la europea (UE-27) és de 21,0%. Cal tenir present que el càlcul que fa l'IDESCAT, Institut d'estadística de Catalunya, i el que es fa a l'INE, Instituto Nacional de Estadística, són diferents. L'INE aplica el llindar del conjunt d'Espanya, que és de 12.220 euros per una adult que viu en una llar unipersonal, el que fa que la taxa de pobresa a Catalunya disminueixi fins al 14,3%. És molt important, però tenir en compte en aquest sentit que cal fer servir l'indicador català perquè sinó s'infravalora la situació de pobresa d'un conjunt de població considerable.

Analitzem la taxa al detall. La taxa AROPE és el resultat de la combinació de tres indicadors, la població que viu en llars amb ingressos per sota del llindar de risc de pobresa, població que viu en llars on els adults han treballat menys del 20% del seu potencial de treball, i població amb privadesa, de 7 a 13 ítems, material i social severa.

Principals privacions materials

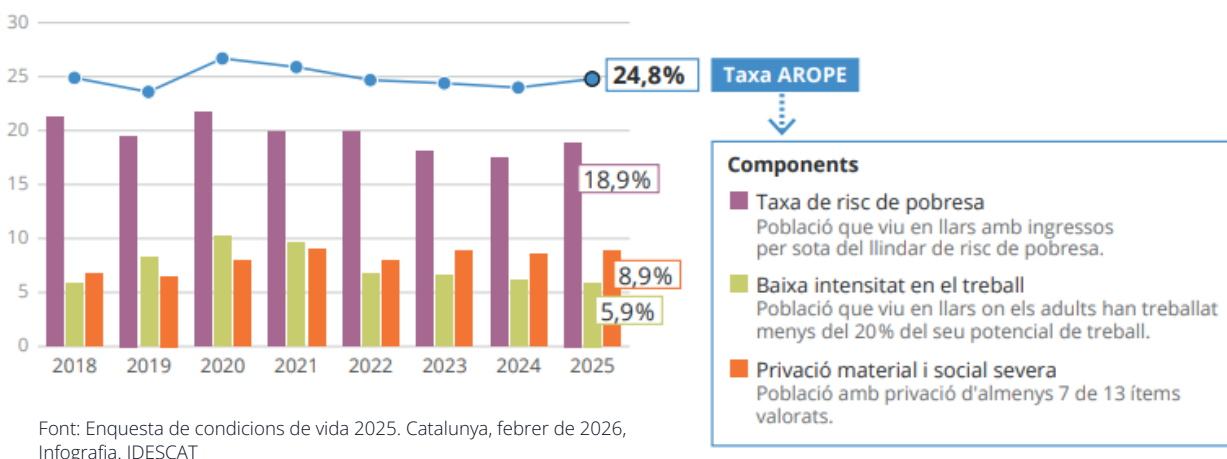

Font: Enquesta de condicions de vida 2025. Catalunya, febrer de 2026, Infografia. IDESCAT

Les principals carències que es donen a les llars de Catalunya són: no poder afrontar les despeses imprevistes de 900 euros, no poder fer vacances una vegada l'any, no poder mantenir l'habitatge a una temperatura adequada i tenir retards en els pagaments de les despeses relacionades amb l'habitatge principal.

Hi ha una dada important, respecte de l'anàlisi de la pobresa que és considerar els efectes correctius que té el nostre estat de benestar, i

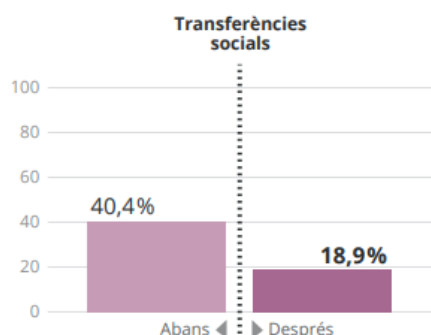
Taxa de risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE) i els seus components

Font: Enquesta de condicions de vida 2025. Catalunya, febrer de 2026, Infografia. IDESCAT

per això es calcula l'indicador abans i després de les transferències socials; entre les quals, les més importants les pensions de jubilació.

Taxa de risc de pobresa abans i després de transferències socials

Font: Enquesta de condicions de vida 2025. Catalunya, febrer de 2026, Infografia. IDESCAT

No ens podem quedar, però, només amb dades que parlen del conjunt de la població. Per entendre que significa i que genera la pobresa cal analitzar els col·lectius socials en els que té més incidència a partir d'una mirada

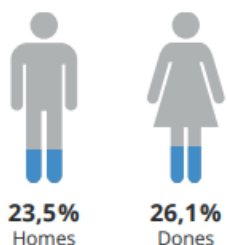
interseccional. Els percentatges de la població en risc d'exclusió social són molt diferents segons la posició que s'ocupa en relació a les dimensions de l'estructura social. Així doncs, hi ha diferència, entre les més importants, per raó de gènere, d'edat, de lloc de naixement, per diversitat funcional i per classe social. ■

Feminització de la pobresa: la manca de corresponsabilitat i la violència masclista factors clau invisibilitzats

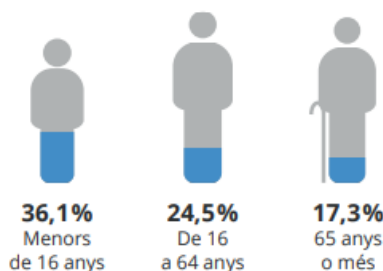
Un dels conceptes centrals per entendre les característiques de la pobresa en societats com la nostra, també en la mirada internacional, és el de "feminització de la pobresa". En comparativa, independentment del conjunt de les variables interseccionals, hi ha més dones que homes en situació de pobresa i aquest és un fenomen creixent en el nostre país i en el conjunt del món.

Població en risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE)

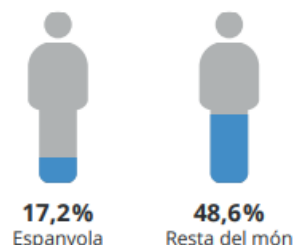
Per sexe

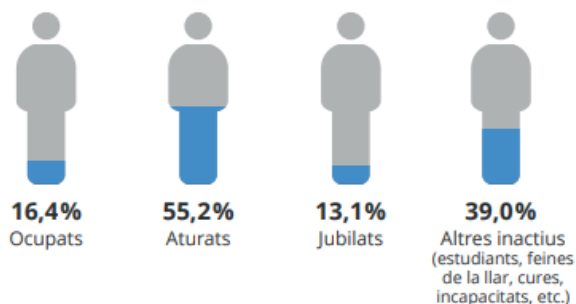
Per edat

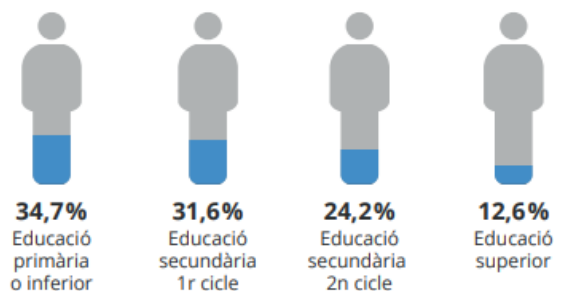
Per nacionalitat*

Per relació amb l'activitat*

Per nivell de formació assolit*

* 16 anys o més.

Font: Enquesta de condicions de vida 2025. Catalunya, febrer de 2026, Infografia. IDESCAT

Taxa i població en risc de pobresa o exclusió social (taxa AROPE - Estratègia UE 2020) per sexe i edat								
Catalunya								
► 2025								
► Sense filtres								
	Homes				Dones			
	de 16 a 64 anys	menys de 18 anys	de 18 a 64 anys	65 anys o més	de 16 a 64 anys	menys de 18 anys	de 18 a 64 anys	65 anys o més
Milers	643,3	244,0	606,5	103,9	699,7	239,6	664,1	165,0
Taxa	24,0	35,5	23,4	15,2	26,7	36,5	26,3	18,6
Font: Idescat.								

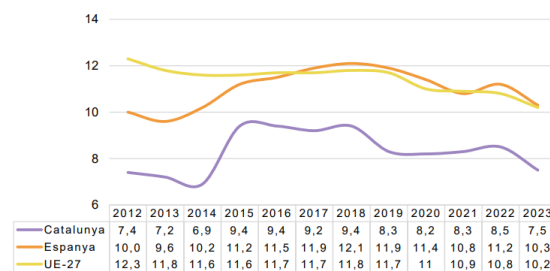
Font: Enquesta de condicions de vida 2025. Catalunya, febrer de 2026,. IDESCAT

Ja hem vist en les dades anteriors que la taxa AROPE és prou diferent, gairebé tres punts percentuals, entre dones i homes a Catalunya. Per a l'any 2025 la de les dones se situa en el 26,1% i la dels homes en el 23,5%. Aquesta diferència a més es manté en totes les franges d'edat.

També ha quedat clar en la descripció de la taxa AROPE la importància que té la relació entre pobresa i mercat laboral. De fet majoritàriament el nivell de renda de la població està lligada al lloc que s'ocupa, —o que s'ha ocupat, en el cas de les pensions de jubilació— en el mercat. Malgrat l'existència de l'estat de benestar, el risc de pobresa augmenta o disminueix segons el vincle que s'estableix amb el treball productiu. Ser pensionista és un factor de pobresa important, a tota Europa; no tenir papers per poder treballar és un altre factor determinant; no tenir feina, o tenir-la intermitentment és un altre factor; però també ho és tenir feina no poder viure a partir del propi sou. Per això començava aquest article amb una gràfica sobre la declaració subjectiva de la ciutadania de si arriba o no a fi de mes. Un dels nous fenòmens del segle XXI en relació a la pobresa és la pèrdua de poder adquisitiu de franges de població treballadora amb feines, fins i tot estables, a Catalunya i al conjunt de l'estat. El que fa que la bretxa ocupacional de gènere que persisteix en la

nostra societat i la resta de característiques de l'ocupació de les dones a causa de l'organització patriarcal subjacent a les estructures i institucions socials, tingui una incidència directa en la feminització de la pobresa.

Bretxa ocupacional de gènere. Punts percentuals. Any 2023.

Font Catalunya: IDESCAT, a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE. Font Espanya i Unió Europea: Eurostat.

Font: Informe de perspectiva de gènere2025. Catalunya, març de 2025, GENCAT

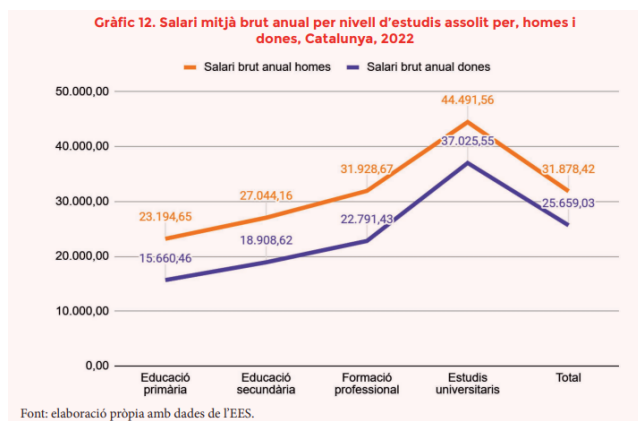
En el darrer informe de Comissions Obreres sobre la bretxa salarial de gènere, Bretxa salarial de gènere a Catalunya, 2022. Informe 2025, se situa la diferència entre homes i dones en el 24,24%, si es calcula respecte del salari anual, i en el 13,2%, si es calcula per hora treballada. A més a més, les dones cobren, de mitjana, un 46,3% menys en complements salarials i un 137% menys en hores extres. Tal i com assenyala l'informe, "per cada 1.000€ d'un home, una dona en cobra 760€". Diferència que no desapareix amb l'edat, malgrat que és més alta entre les dones més grans: 30,1% per les dones de 55 anys o més, davant

del 18, 8% per les menors de 25 anys. També es manté la bretxa salarial de gènere en relació a la nacionalitat o el nivell d'estudis. En definitiva, la xifra és prou important per al tema que ens ocupa: actualment, les dones cobren de mitjana a Catalunya 6.219 euros menys a l'any que els homes.

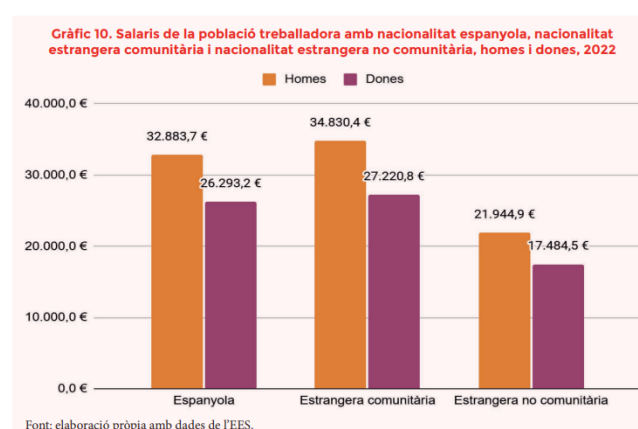
No tots els càlculs sobre la bretxa salarial coincideixen, per exemple l'indicador que recull l'Institut Català de les Dones a l'informe Les dones a Catalunya 2024, xifra la bretxa el 2022 en 19,5%, però en qualsevol cas, el que cal remarcar és que la bretxa salarial de gènere persisteix.

La vida laboral en conjunt, i el sou específicament, afecta directament les pensions. Les xifres també són diferents segons les fonts però en tots els casos es mostren les desigualtats entre dones i homes.

Un dels elements clau en aquestes diferències de vida laboral i salaris és la responsabilitat del treball reproductiu del que segueixen ocupant-se, majoritàriament, les dones.

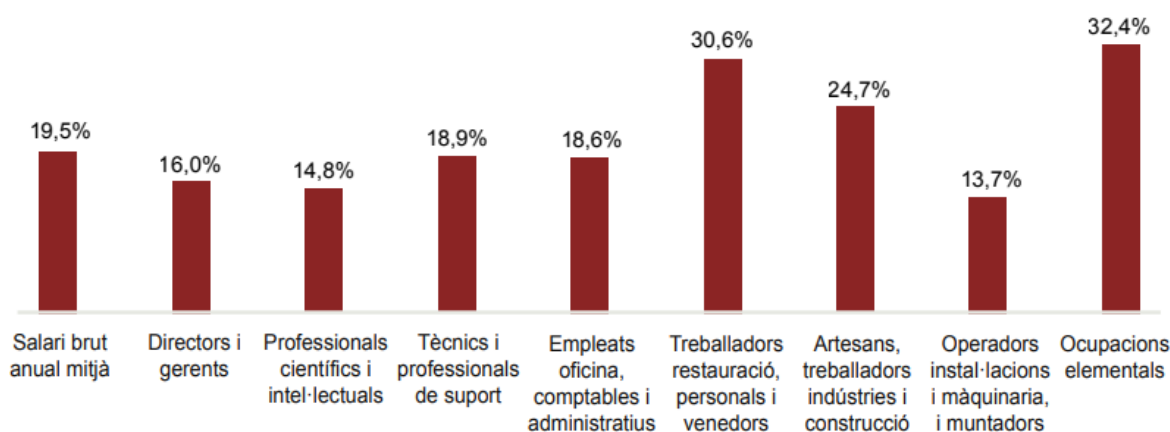

Font: Bretxa salarial de gènere a Catalunya, 2022. Informe 2025. CCOO.

Font: Bretxa salarial de gènere a Catalunya, 2022. Informe 2025. CCOO.

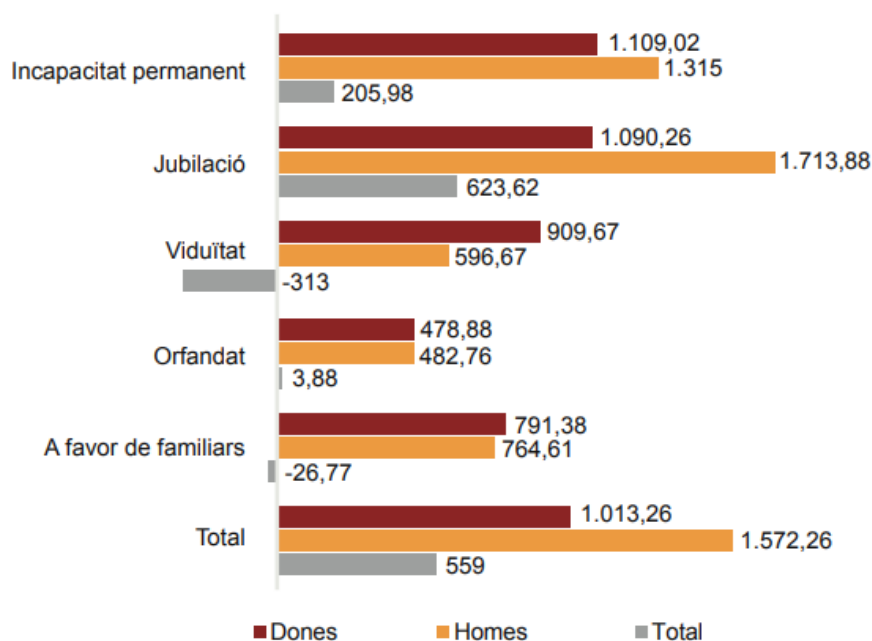
Gràfic 17. Bretxa salarial anual de gènere per tipus d'ocupació (%). Catalunya, 2022

Font: Observatori del Treball i Model Productiu.

Font: Informe de perspectiva de gènere 2025. Catalunya, març de 2025, GENCAT

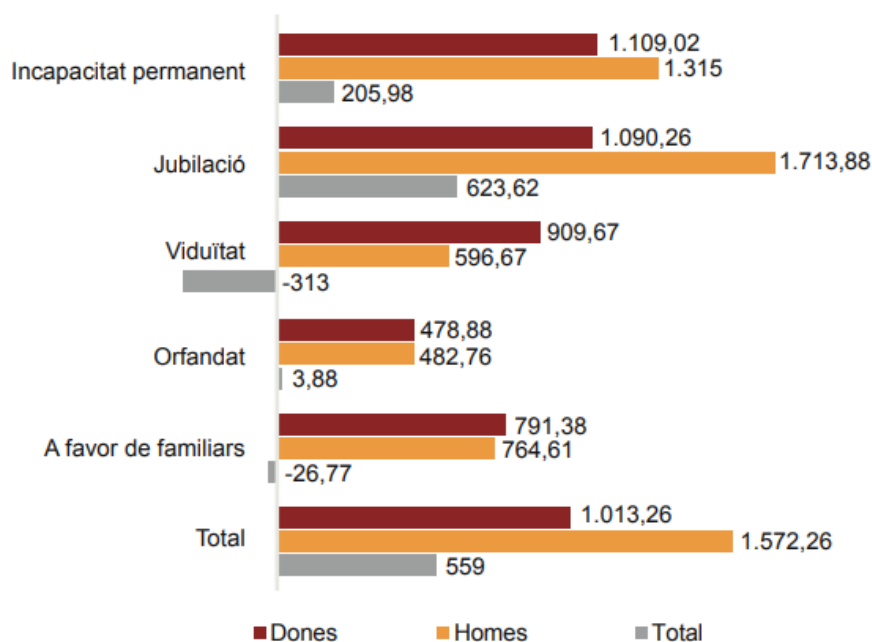
Gràfic 19. Import de les pensions contributives de tots els règims de cotització de la Seguretat Social per sexe segons el tipus de pensió (€/mes). Catalunya, 2023

Font: Idescat, a partir de dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social.

Font: Les dones a Catalunya 2024. Maig de 2025. Observatori de la igualtat de Gènere. ICD. GENCAT

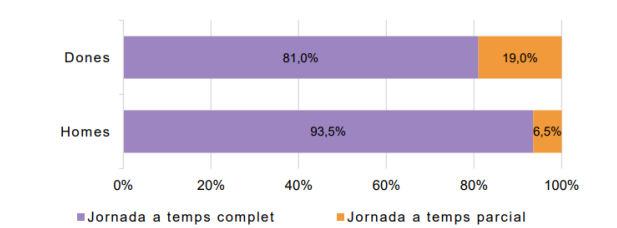
Gràfic 19. Import de les pensions contributives de tots els règims de cotització de la Seguretat Social per sexe segons el tipus de pensió (€/mes). Catalunya, 2023

Font: Idescat, a partir de dades de l'Institut Nacional de la Seguretat Social.

Font: Les dones a Catalunya 2024. Maig de 2025. Observatori de la igualtat de Gènere. GENCAT.

Persones ocupades segons tipus de jornada. Any 2023.

Font: INE, Enquesta de població activa.

Font: Informe de perspectiva de gènere 2025. Catalunya, març de 2025, GENCAT

La manca de corresponsabilitat social és a l'hora institucional i particular. Ni l'estat, l'administració pública, ni els homes en conjunt, tenen entre les seves obligacions o responsabilitats el sosteniment de la vida col·lectiva com a prioritat. La feminització de la pobresa no es produeix només perquè les dones estem discriminades al mercat pel fet de ser dones; sinó també perquè l'organització social no permet compatibilitzar el treball productiu i el reproductiu de manera sostenible.

D'una banda, la societat està pensada des del punt de vista masculí i la centralitat del treball productiu supedita tots els altres àmbits de la vida. Això es tradueix, per exemple, en una organització social del temps que no respecta ni protegeix el temps de cura i menys encara compatibilitza els dos tipus de treball: el productiu i el reproductiu. Si a això li afegim que a aquest manca de corresponsabilitat social institucional se li suma la manca de corresponsabilitat particular o privada dels homes a les llars, s'entén que moltes dones hagin de renunciar a les seves trajectòries professionals, total o parcialment, per sostenir la cura de la família; tant en la criança dels propis fills i filles, com en la criança dels nets i netes i en la cura dels dependents per vellesa i/o malaltia.

Les dones canvien els seus itineraris laborals per adaptar-los a les seves responsabilitats de cura de diverses maneres, des de deixar el mercat laboral a modificar la seva jornada o el tipus de feina, i les estadístiques ens mos-

tren la diferència entre homes i dones pel que fa aquestes responsabilitats.

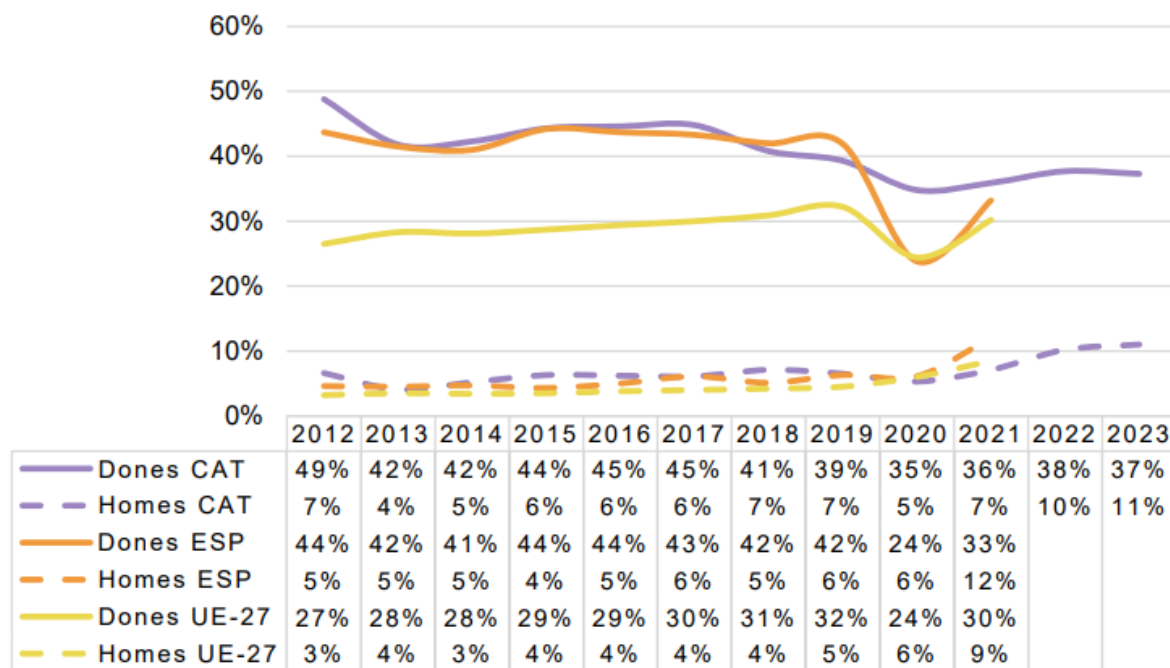
El que encara no mostren abastament les estadístiques oficials és la incidència que té la violència masclista dins i fora de la feina, en els canvis en les carreres professionals de les dones. Quan parlem de violència masclista rarament anem més enllà de les xifres i les pròpies característiques dels fets que es comptabilitzen com a tals.

El que encara no mostren abastament les estadístiques oficials és la incidència que té la violència masclista dins i fora de la feina, en els canvis en les carreres professionals de les dones. Quan parlem de violència masclista rarament anem més enllà de les xifres i les pròpies característiques dels fets que es comptabilitzen com a tals.

És a dir, no som conscients dels llargs i amples efectes que té la violència en la trajectòria vital de les dones. Una trajectòria que més enllà de lo personal o familiar també afecta a l'àmbit laboral; i, per tant, darrera de moltes situacions de pobresa de les dones hi ha situacions, passades i/o presents, de violència de gènere. Hi ha casos en que ha estat precisament una situació de violència a la feina, tant causada per companys com per superiors en l'organització laboral, les que fan o perdre la feina o que les mateixes dones la deixin. En d'altres casos l'agressor és fora de la feina, pot ser la mateixa parella, i també per tal de poder allunyar-se de la situació de violència les dones han d'abandonar el lloc de treball, i en ocasions, fins i tot sortir del mercat.

Si a més a més les dones es queden soles amb les criatures, la compatibilitat de la feina al mercat laboral més la cura dels fills i filles esdevé en alguns casos impossible, especialment si s'ha hagut d'abandonar la llar, abocant les dones a la pèrdua de la custòdia dels

Població inactiva per cura de terceres persones, per sexe. Percentatge sobre el total de població activa, per sexe. Any 2023.

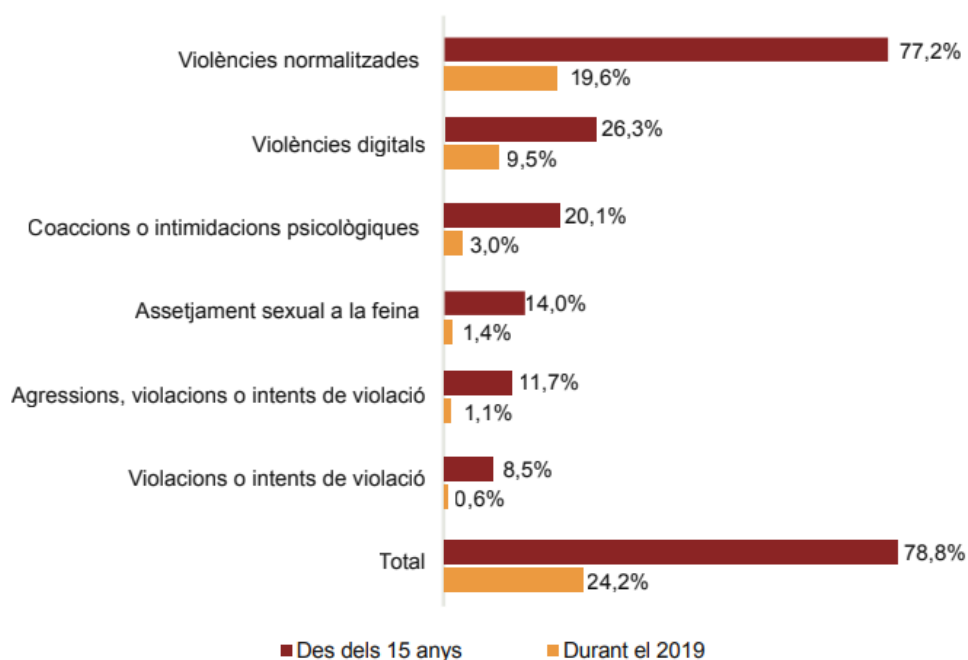
Font Catalunya: IDESCAT, a partir de l'Enquesta de població activa de l'INE. Font Espanya i Unió Europea: Eurostat.

Font: Informe de perspectiva de gènere 2025. Catalunya, març de 2025, GENCAT

menors i a situacions de pobresa extrema com el sensellarisme. Sense xarxa familiar, i/o diners es fa molt evident que l'organització social del temps, els horaris, no és ni saludable ni sostenible per poder compaginar vida, menys encara responsabilitats familiars, i obligacions laborals. Cal doncs tenir present que si parlem de violències contra les dones hem d'incloure també les violències institucionals com un factor d'augment del risc de

caure per sota del llindar de pobresa; per a elles mateixes, per a les dones, i per als seus fills i filles. El patriarcat afebleix de totes les maneres possibles el vincle de les dones amb el mercat laboral i el capitalisme se n'aprofita, de fet s'aprofita de tots els col·lectius discriminats, per això és tant important el tipus de polítiques públiques que es duen a terme en l'anomenat estat del benestar. ■

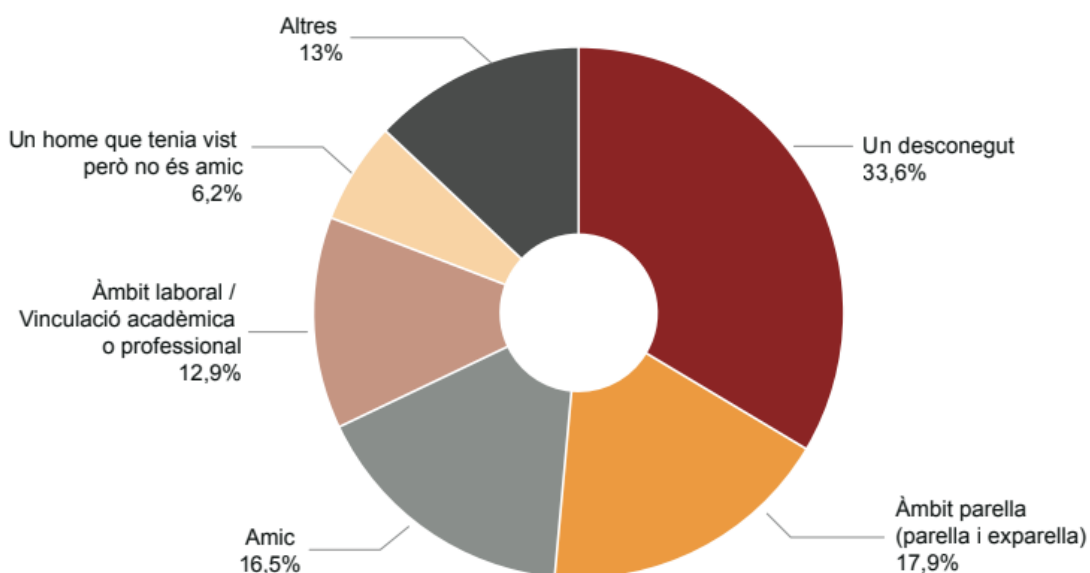
Gràfic 65. Percentatge de dones de 16 anys i més que han patit violència sexual almenys un cop des dels 15 anys i durant el 2019 per categoria de l'agressió a Catalunya. 2019

Font: Enquesta de violències sexuals a Catalunya 2019. Departament d'Interior

Font: Informe de perspectiva de gènere 2025. Catalunya, març de 2025, GENCAT

Gràfic 66. Percentatge del tipus de vincle amb els agressors de les dones que han patit agressió sexual almenys un cop durant el 2019 a Catalunya. 2019

Font: Enquesta de violències sexuals a Catalunya 2019. Departament d'Interior.

Font: Informe de perspectiva de gènere 2025. Catalunya, març de 2025, GENCAT

Bibliografia i webgrafia referenciades

- ▶ CCOO Catalunya: Bretxa salarial de gènere a Catalunya, 2022. Informe 2025. Comissions Obreres de Catalunya.
<https://www.ccoo.cat/wp-content/uploads/2025/02/informe-bretxa-febrer-2025.pdf>
- ▶ GENCAT: Informe de perspectiva de gènere 2025. Catalunya, març de 2025, Departament d'Economia i Finances. Generalitat de Catalunya.
https://economia.gencat.cat/web/.content/70_pressupostos/2025/informe-perspectiva-de-genere/informe-perspectiva-genere.pdf
- ▶ ICD: Les dones a Catalunya 2024. Maig de 2025. Observatori de la igualtat de Gènere. Institut Català de les Dones. Generalitat de Catalunya.
https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/03_dossiers_estadistics/2024/Dossier_estadistic_Dones-a-Catalunya-2024_dig.pdf
- ▶ ICD: Violències masclistes 2024. Dossier estadístic, Juny 2025. Observatori de la igualtat de Gènere. Institut Català de les Dones. Generalitat de Catalunya.
<https://www.idescat.cat/dades/ecv/ecv2025ca.pdf>

Preguntes per al debat

- ▶ Què significa ser pobre?
- ▶ Ens hem acostumat a la pobresa?
Pensem que és inevitable que existeixi?
- ▶ Què ens fa pobres? De què depèn ser pobre?
- ▶ Què ens fa més pobres a les dones?
- ▶ Com podem combatre la pobresa? Quin tipus de polítiques públiques s'han de desenvolupar?

Notes

IDESCAT: Població amb privació material i social, 13 ítems:

- ▶ Poder anar de vacances almenys una setmana a l'any
- ▶ Poder fer un àpat de carn, pollastre o peix (o l'equivalent vegetarià) almenys cada dos dies
- ▶ Poder mantenir l'habitatge a una temperatura adequada
- ▶ Poder afrontar despeses imprevistes
- ▶ Poder pagar sense endarreriments despeses relacionades amb l'habitatge (hipoteca o lloguer, rebuts de gas, comunitat...) o de compres ajornades
- ▶ Poder-se permetre un cotxe
- ▶ Poder substituir mobles vells o fets malbé
- ▶ Poder substituir la roba feta malbé
- ▶ Poder disposar de dos parells de sabates o d'un parell adequat per a l'època de l'any
- ▶ Poder-se reunir amb amics/familiars per dinar o prendre alguna cosa almenys un cop al mes
- ▶ Poder participar regularment en activitats d'oci
- ▶ Poder gastar una petita quantitat de diners en si mateix
- ▶ Poder disposar de connexió a Internet

Aquest document va ser desenvolupat
al context del **7è Congrés de les
Dones del Baix Llobregat**, a l'any
2026, com a recurs per a la comissió
de treball sobre la **pobresa**.

Més informació al web:
elbaixllobregat.cat/7congresdones